

STIFTELSEN FEE NORWAY

GRØNT FLAGG OG FNS BÆREKRAFTSMÅL

**HVORDAN BIDRAR GRØNT FLAGG TIL Å NÅ
BÆREKRAFTSMÅLENE**

MAI 2021

FORORD OG HENSIKT

Denne rapporten oppsummerer en studie av hvordan arbeidet ved 20 utvalgte skoler og barnehager som er Grønt Flagg sertifisert jobber med en rekke tema og problemstillinger som kan knyttes til FNs bærekraftsmål.

Hensikten er å vise hvordan skoler og barnehager som er miljøsertifisert gjennom Grønt Flagg, kontinuerlig jobber med FNs bærekraftsmål. Og dermed hvordan Grønt Flagg kan være et nyttig verktøy for kommuner som jobber med bærekraftsmålene og ønsker å involvere barn og unge i dette arbeidet.

For skoler og barnehager som er Grønt Flagg sertifisert kan denne rapporten gi innblikk i hvordan arbeidet som foregår i deres skole eller barnehage kan kobles opp mot og være et viktig bidrag for å nå FNs bærekraftsmål.

«At UNESCO, we look forward to continue working with the Eco-Schools programme as we move beyond the Global Action Programme into a new ESD framework that will strive to accelerate the transformational change that is needed across the world to achieve the Sustainable Development Goals.»

Alexander Leicht, Chief, Section of ESD, Education Sector, UNESCO

Kontaktinformasjon Grønt Flagg:

Stiftelsen FEE Norway
E-post: post@fee.no
Nettside: grontflagg.fee.no

Dokumentet er utarbeidet av:

Karianne K. Tarnanger
karianne.krohn@gmail.com

Karianne K. Tarnanger, MSc Environmental Sciences (Sustainable Development) fra Utrecht University, har gjennomført en analyse av 20 utvalgte rapporter fra Grønt Flagg skoler og barnehager fra det siste året. Analysen og funnene gjenspeiler Stiftelsen FEE Norways egne erfaringer gjennom sitt arbeid med Grønt Flagg i skoler og barnehager i over 20 år.

INNHOLD

---

1. Om Grønt Flagg	4
2. FNs bærekraftsmål	5
2.1 Om FNs bærekraftsmål	5
2.2 Involvering av barn og unge	6
3. Grønt Flagg og bærekraftsmålene	7
3.1 Sentrale bærekraftsmål	7
3.2 Eksempel - Utsikten barnehage	12
3.3 Eksempel - Hagaløkka skole	13
3.4 Eksempel - Farsund ungdomsskole	14
4. Videre arbeid	16
5. Referanser	17

1. OM GRØNT FLAGG

Grønt Flagg er en miljøsertifiseringsordning rettet mot barnehager og alle typer skoler hvor formålet er å styrke bærekraftig utvikling gjennom miljøundervisning. Grønt Flagg tilbyr et rammeverk som gjennom syv kriterier og en tematisk tilnærming til arbeidet, sikrer miljøledelse på skolen eller i barnehagen. Arbeidet med Grønt Flagg skal relateres til læreplaner og rammeplan slik at det blir en del av, og ikke kommer i tillegg til, arbeidet med kompetansemålene.

Elevinvolvering og handlingsrettede aktiviteter vektlegges sterkt i ordningen. Gjennom miljørådet (første kriterium) bidrar Grønt Flagg til å gi barn og unge en arena for medbestemmelse innen miljø og bærekraft i sitt lokalsamfunn.

Grønt Flagg er en del av det internasjonale Eco-Schools nettverket. Med 59 000 sertifiserte skoler og barnehager i 70 land utgjør Eco-Schools det største nettverket barn og unge i verden i dag som jobber med utdanning for bærekraftig utvikling. Eco-Schools ble etablert som svar på behov identifisert på FNs første klimatoppmøte i 1992 og er anerkjent av en rekke institusjoner, blant annet UNEP og UNESCO, som en sentral og viktig aktør innen utdanning for bærekraftig utvikling (Eco-Schools, 2019, s. 6-7).

De 7 Grønt Flagg kriteriene

Grønt Flagg programmet bygger på 7 kriterier som skal være oppfylt før en skole eller barnehage kan bli sertifisert.

Disse er:

1. Deltakelsen skal besluttes av styret. Et miljøråd skal opprettes
2. Det skal utføres en miljøgjennomgang
3. Miljøtema skal velges og en miljøhandlingsplan for periodens prosjekt skal utarbeides
4. Prosjektet skal evalueres, rapporteres og følges opp
5. Prosjektet skal i størst mulig grad relateres til læreplanene ved de ulike trinnene, eller til barnehagens rammeplan
6. Informer og involver hele skolen, barnehagen og lokalmiljøet
7. Miljøregler skal utarbeides og implementeres

2.FNS BÆREKRAFTSMÅL

2.1 Om FNs Bærekraftsmål

På FNs generalforsamling i oktober 2015 ble Agenda 2030 og FNs 17 bærekraftsmål vedtatt. Bærekraftsmålene avløste FNs åtte tusenårsmål som hadde spesielt søkelys på fattigdomsbekjempelse, og er i motsetning til disse tidligere målene universelle og gjelder også for rike land. 169 delmål ble definert under de 17 hovedmålene som er det første forsøket på å utvikle et helhetlig rammeverk for å analysere og vurdere arbeidet med bærekraftig utvikling globalt. FNs bærekraftsmål er globale, men en forutsetning for å lykkes er at nasjonale, regionale og lokale myndigheter forstår hva målene betyr i deres respektive sammenhenger og at de innlemmes i ulike sektorer (Nordlandsforskning, 2020, s 13).

Fra nasjonalt hold har norske kommuner og fylkeskommuners innsats blitt fremhevet som avgjørende for Norges bidrag til å nå Agenda 2030. I «Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging» (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2019) understrekes det at «kommuner og fylkeskommuner er nøkkelaktører for å realisere en bærekraftig samfunnsutvikling og realisering av FNs bærekraftsmål i Norge ettersom de er nærmest befolkningen, lokale bedrifter og organisasjoner. Samtidig er de ansvarlige for mye av den sosiale og fysiske infrastrukturen som påvirker lokalbefolkningens levekår og utviklingsmuligheter» (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2019, s 7).

Flere kommuner og fylkeskommuner har kommet et godt stykke i arbeidet med implementering av bærekraftsmålene, mens en god del kommuner ikke har kommet i gang eller er i oppstartsfasen. Spesielt en del mindre kommuner har ikke enda tatt arbeidet med bærekraftsmålene inn i planverket sitt. Ifølge Nordlandsforskning's kartlegging av hvordan FNs bærekraftsmål implementeres i regional og kommunal planlegging mener noen kommuner at de «mangler verktøykasse for å ta i bruk målene i konkrete prosjekter/planer», mens andre er opptatt av manglende kunnskap om målene (Nordlandsforskning, 2020 s. 30).

2.2 Involvering av barn og unge

Både internasjonale organisasjoner, forskningsmiljøer og globale initiativer understreker viktigheten av miljøundervisning for å oppnå bærekraftig utvikling. Miljøundervisning er essensielt for bærekraftige samfunnsendringer, ved at kunnskap og ressurser gjøres tilgjengelig for nåtidens og fremtidens generasjoner. Som en miljøsertifiseringsordning med en pedagogisk tilnærming styrker Grønt Flagg miljøundervisning i Norge og dermed også skolens, barnehagens og enkeltpersoners bidrag til en rekke bærekraftsmål.

Med over 20 års erfaring i Norge er Grønt Flagg et veletablert verktøy for å sette tverrfaglig og praktisk undervisning for bærekraftig utvikling i system. Overordnet del i de nye læreplanene (LK20) som sier at i skolen skal legge til rette for læring innenfor tre tverrfaglige temaer, hvor et av dem er bærekraftig utvikling (Udir, 2021), er et viktig og riktig steg på veien for å sikre at barn og unge får nødvendig og tverrfaglig kunnskap om bærekraftig utvikling gjennom skoleløpet. Grønt Flagg bygger opp under dette og bidrar til å sikre kontinuitet og fremgang i arbeidet. Det gir resultater som engasjerer hele skolen og barnehagen.

3. GRØNT FLAGG OG BÆREKRAFTSMÅLENE

I praksis bidrar Grønt Flagg til å operasjonalisere bærekraftsmålene lokalt. Dette avsnittet belyser noen av FNs bærekraftsmål som det er spesielt søkelys på gjennom Grønt Flagg ordningen. For å illustrere hvordan arbeidet foregår i praksis vises det til tre konkrete eksempler på hvordan arbeidet som gjennomføres i Grønt Flagg skoler og barnehager kan kobles opp mot FNs bærekraftsmål.

3.1 Sentrale bærekraftsmål

Flere ulike bærekraftsmål er relevante for Grønt Flagg sertifiserte skoler og barnehager. De målene det arbeides mest med er oppsummer under.

Mål 2: Utrydde sult (delmål 2.2 og 2.4) er relevant for arbeidet som legges ned i skoler og barnehager for å forbedre ernæring og fremme bærekraftig matproduksjon. Ifølge den nasjonale bærekraftsrapport fra 2019, er overvekt et problem i Norge (Norwegian Ministry of Finance & Norwegian Ministry of Foreign Affairs, 2019). Skolens og barnehagens satsning på gode mat- og måltidsopplevelser, ernæring, tilbud om frukt og grønt, og dyrking av

sunne råvarer bidrar til å motvirke overvekt blant barn og unge (delmål 2.2). Grønt Flagg samarbeider med og promoterer SunnereBarn som tilbyr kostnadsfritt kurs, opplæring og materiell til barnehager og SFO for å bedre kosthold og økt matglede blant barn. Grønt Flagg sertifiserte skoler og barnehager bidrar til bærekraftig og økologisk matproduksjon i Norge (delmål 2.4) blant annet i form av utstrakt etablering av kjøkkenhager/skolehager (UNSD, 2020).

Delmål 2.2: «Innen 2030 utrydde alle former for feilernæring, og innen 2025 nå de internasjonalt avtalte målene som omhandler veksthemming og avmagring hos barn under fem år, og ivareta ernæringsbehovene til unge jenter, gravide, ammende kvinner og eldre personer»

Delmål 2.4: «Innen 2030 sikre at det finnes bærekraftige systemer for matproduksjon, og innføre robuste metoder som gir økt produktivitet og produksjon, som bidrar til å opprettholde økosystemene, som styrker evnen til tilpasning til klimaendringer, ekstremvær, tørke, oversvømmelse og andre katastrofer, og som gradvis bedrer arealenes og jordas kvalitet» (FN-Sambandet, 2020, s. 4)

Mål 4: God utdanning (delmål 4.7) er det bærekraftsmålet skoler og barnehager bidrar mest til gjennom deres arbeid. Bærekraftsmål 4 er Grønt Flaggs overordnede mål, og delmål 4.7 samsvarer i stor grad med hovedformålet i sertifiseringsordningen, som er å styrke bærekraftig utvikling gjennom miljøundervisning ved å engasjere og involvere barn og unge i arbeidet. Bærekraftsmål 4, spesielt 4.7, gjennomfører derfor tiltak og aktiviteter som gjennomføres av

skoler og barnehager i deres miljø- og klimaarbeid gjennom Grønt Flagg. Kompetanse om bærekraftig utvikling er innlemmet i skolenes læreplaner (LK20) og barnehagenes rammeplan, men gjennom Grønt Flagg sertifiseringen sikrer og dokumenterer skolen og barnehagen at bærekraftsarbeidet blir løftet fram, får plass og prioritet, og er godt forankret på hele enheten.

Delmål 4.7: «Innen 2030 sikre at alle elever og studenter tilegner seg den kompetansen som er nødvendig for å fremme bærekraftig utvikling, blant annet gjennom utdanning i bærekraftig utvikling og livsstil, menneskerettigheter, likestilling, fremme av freds- og ikkevoldskultur, globalt borgerskap og verdsetting av kulturelt mangfold og kulturens bidrag til bærekraftig utvikling» (FN-Sambandet, 2020, s. 7).

Rammeverket for Grønt Flagg består av syv kriterier. Dette innebærer blant annet etablering av et aktivt miljøråd, samt at det skal gjennomføres en miljøgjennomgang som gir innsikt i skolens eller barnehagens miljøstatus. Deretter skal det lages en miljøhandlingsplan med oppmerksomhet på et eller flere hovedtemaer for årets miljøarbeid. Miljøhandlingsplanen skal fastslå målsettinger for prosjektet og inneholde en tiltaksplan med aktiviteter som involverer alle elever, barn og ansatte. Hovedtema for arbeidet kan være innen eksempelvis energi, vannressurser, avfall, klima, bærekraftig forbruk, biologisk mangfold eller bærekraftig og sosial samfunnsutvikling. Denne planen skal evalueres årlig for å kartlegge status og fordre til videre arbeid. Miljøhandlingsplanen skal også relateres til kompetansemål for de ulike trinnene i skolen eller rammeplanen i barnehagen. På den måten kan elever få dybdeløring i et tema både ved å

gå gjøre praktiske handlinger og gjennom teori fra lærebøker. Alle elevene på skolen og barna i barnehagen skal delta utfra sine forutsetninger. Det oppfordres sterkt til å dele miljøengasjementet og sette i gang tiltak som involverer foreldre og lokalsamfunn (Grønt Flagg kriterium 6).

Mål 11: Bærekraftige byer og lokalsamfunn (delmål 11.6) er blant annet representert i skolers og barnehagers tiltak for avfallshåndtering samt å oppfordre til mindre bilkjøring som transport til og fra skoler og barnehager. Mange Grønt Flagg sertifiserte enheter oppfordrer aktivt både foreldre og ansatte til å velge å gå, sykle, ta kollektiv transport og samkjøring. Dette gir resultater, og bidrar til å redusere lokalsamfunns negative

påvirkning på luftkvaliteten ved å blant annet redusere forekomsten av svevestøv (UNSD, 2020). En rekke kommuner bruker Grønt Flagg satsingen som et virkemiddel for å fremme øvrige kommunalt vedtatte tiltak for bærekraftig utvikling i sitt lokalsamfunn.

Delmål 11.6: «Innen 2030 redusere byenes og lokalsamfunnenes negative påvirkning på miljøet (målt per innbygger), med særlig vekt på luftkvalitet og avfallshåndtering i offentlig eller privat regi» (FN-Sambandet, 2020, s. 15)

Mål 12: Ansvarlig forbruk og produksjon (delmål 12.3, 12.5 og 12.8) er ofte representert i tiltak og aktiviteter som skoler og barnehager gjennomfører. Matsvinn blitt fremhevet av mange som et svært relevant tema da flere barnehager og SFO serverer måltider hver dag og ønsker å øke barn og voksnes bevissthet rundt bruk av mat som en felles ressurs (12.3). Mange skoler og barnehager har som mål å redusere avfall, resirkulere avfall, og å

gjennomføre flere tiltak innen gjenbruk, innkjøpsreduksjon og gjenvinning (delmål 12.5). Ved å spre informasjon, kunnskap og forståelse om bærekraftig utvikling til barn, elever, ansatte og foresatte bygger skoler og barnehager opp under delmål 12.8. Dette gjøres gjennom direkte faglig innhold, men også ved at skoler og barnehager legger til rette for bærekraftig handlinger i hverdagen. Som en barnehage i Trondheim understreker: «barna deltar på lik linje uansett alder. Avdelingene bruker enkelte turdager til å levere glass og metall til returpunktene i

nærmiljøet, og til å plukke søppel i nærområdet. Barna får på denne måten kunnskap om å ta vare på miljøet og viktigheten av bærekraftig utvikling. Avfallssorteringen i barnehagen er tilpasset barna sin høyde, slik at også de minste inkluderes. De eldste barna ved barnehagene lærer også hva resirkulert avfall kan bli til. Barna deltar i sin egen hverdag, med viktige innspill til hvordan vi kan redusere forbruket for et mer bærekraftig samfunn»

Delmål 12.3: «Innen 2030 halvere matsvinn per innbygger på verdensbasis, både i detaljhandelen og blant forbrukere, og redusere svinn i produksjons- og forsyningskjeden, inkludert svinn etter innhøsting» (FN-Sambandet, 2020, s. 16)

Delmål 12.5: «Innen 2030 redusere avfallsmengden betydelig gjennom forebygging, reduksjon, materialgjenvinning og ombruk» (FN-Sambandet, 2020, s. 16).

Delmål 12.8: «Innen 2030 sikre at alle mennesker i hele verden har relevant informasjon om og forståelse av bærekraftig utvikling og et levesett som er i harmoni med naturen» (FN-Sambandet, 2020, s. 16).

Mål 13: Stoppe klimaendringene er sentralt hos skoler og barnehager gjennom arbeid mot delmål 13.3, som går ut på å styrke enkeltpersoners kunnskap, bevisstgjøring og handlingskompetanse omkring klimaendringer. Dette gjøres ved at klimaforandringer er et sentralt tema i faglig sammenheng, men også gjennom skoler og barnehages satsning på bærekraftig forbruk og klimaendringer spesifikt. Gjennom konkrete handlinger opplyses og engasjeres barn og unge i bærekraftige løsninger. Grønt Flagg sertifiserte skoler og barnehager jobber med klimavennlige tiltak som strømsparing, gjenbruk, byttemarkeder, reduksjon av matsvinn og klimavennlig mat. Tiltakene gir barna i barnehagen og elevene i skolen kunnskap og bevisstgjøring om klimaendringer og hvordan forbruk påvirker dette.

Delmål 13.3: «Styrke enkeltpersoners og institusjoners evne til å motvirke, tilpasse seg og redusere konsekvensene av klimaendringer og deres evne til tidlig varsling, samt styrke kunnskapen og bevisstgjøringen om dette» (FN-Sambandet, 2020, s.17)

Mål 14: Livet i havet (delmål 14.1) er et mål som skoler og barnehager bidrar til gjennom å redusere marin forsøpling i strandsoner, noe som dermed minsker havforurensning (UNSD, 2020). Strandrydding er en del av agendaen for mange Grønt Flagg skoler og barnehager. Farsund ungdomsskole har jobbet med «Livet under vann» og forteller at havprosjektet gir dem kunnskap om hvordan de forvalter avfall i egen kommune,

hvordan økosystemet påvirkes og hvordan dette får betydning for viktige ressurser i Farsund kommune.

Delmål 14.1: «Innen 2025 forhindre og i betydelig grad redusere alle former for havforurensning, særlig fra landbasert virksomhet, inkludert marin forsøpling og utslipp av næringssalter» (FN-Sambandet, 2020, s. 18)

Mål 15: Livet på land (delmål 15.5) er representert i skolers og barnehagers tiltak og aktiviteter som omhandler å beskytte biologisk mangfold og verne om truede arter. Blant sertifiserte skoler og barnehager er produksjon av innsekthotell, planting av bievennlige planter, fuglekasser og fuglemat populære bidrag til delmålet. Mange skoler og barnehager har biologisk mangfold som sitt Grønt Flagg hovedsatsningsområde. Dette er et tverrfaglig

tekst tema med stort potensiale for aktiv læring som gir dybdeforståelse hos elevene.

Delmål 15.5: «Iverksette umiddelbare og omfattende tiltak for å redusere ødeleggelsen av habitater, stanse tap av biologisk mangfold og innen 2020 verne truede arter og forhindre at de dør ut» (FN-Sambandet, 2020, s. 19)

3.2 Eksempel - Utsikten barnehage

Utsikten barnehage i Stange kommune er en av mange Grønt Flagg sertifiserte barnehager i Norge. De har iverksatt og arbeider med en rekke tiltak og aktiviteter som kan knyttes opp mot flere bærekraftsmål. Barnehagen har som mål å fremme bærekraftige verdier og forståelse av naturens egenart hos barna, slik at de utvikler et ønske om å bidra til bærekraftig utvikling i fremtiden. Å gi barna naturopplevelser, samt å lære barna hva som befinner seg i naturen, og hvordan man kan ta vare på og bruke den, er noen av barnehagens aktiviteter som bygger opp mot delmål 4.7: utdanning på området bærekraftig utvikling og livstil.

Videre er delmål 12.5, som omhandler mengden avfall og resirkulert avfall, sentralt i arbeidet til Utsikten barnehage. Avfallssortering, gjenvinning og gjenbruk (byttedag av klær og sykler) er noen tiltak som bygger opp under dette målet. Også delmål 12.8 som omhandler enkeltpersoners informasjon og forståelse om et bærekraftig levesett og forbruk blir forsterket gjennom tiltak for å spare strøm og vann i barnehagen og bruke miljømerkede produkter. I tillegg styrker barnehagen bærekraftig matproduksjon i Norge (delmål 2.4) ved at de har epletre og kjøkkenhage der det dyrkes blant annet jordbær og grønnsaker. Sammen med barnehagens servering av frukt og grønnsaker bidrar dyrkingen til å fremme et sunt kosthold, og kan også bidra til å redusere risiko for feilernæring blant barn (delmål 2.2).

Utsikten barnehage jobber også mot delmål 15.5: beskytte biologisk mangfold og verne truede arter. Dette foregår ved at barna lager biehotell, planting av bie- og humlevennlige blomster og mater småfugler om vinteren i fuglekarnapper. Når det gjelder delmål 3.6, å redusere trafikkulykker, bidrar barnehagen ved at barna øver på trafikkregler og å ferdes i trafikken. Dette er viktig slik at barna blir trygge i trafikken til skolestart og som igjen fører til at færre må bli kjørt til skolen. Til sist, bidrar barnehagen med å redusere lokalsamfunnets negative påvirkning på miljøet, spesielt luftkvalitet (delmål 11.6) ved at ansatte blir oppfordret til å gå eller sykle fremfor å kjøre gjennom et opplegg som inkluderer premiering.

3.3 Eksempel - Hagaløkka skole

Hagaløkka skole er en av flere Grønt Flagg sertifiserte skoler i Asker kommune. Skolens Grønt Flagg tiltak og aktiviteter bygger opp under flere FNs bærekraftsmål, og har et uttalt mål om å bidra til at deres elever «utvikler naturglede, respekt for naturen, og klima- og miljøbevissthet». Det legges derfor stor vekt på elevenes holdninger og verdier, og at disse fremmer bærekraftig utvikling. For å nå målsetningene sine bruker Hagaløkka skole blant annet temauker for å engasjere og involvere elevene. De kaller ukene «miljøvernuker». Temaene for miljøvernuka de siste årene har handlet om bier og insekter i naturen, strøm og elektrisitet, samt plast i havet. Skolen har arrangert strandryddeaksjoner flere ganger som del av arbeidet disse ukene. Summen av målsetninger og tiltak viser tydelig hvordan Hagaløkka bidrar til bærekraftsmål 4.7

som handler om å sikre at alle elevene får kompetanse til å fremme bærekraftig utvikling gjennom utdanningen.

Det er også mulig å koble flere av skolens aktiviteter og tiltak opp mot andre bærekraftsmål. Skolens involvering i strandrydding bidrar til delmål 4.1 ved å redusere marin forurensning i strandsoner. Tiltakene på Hagaløkka skole når det gjelder avfallssortering, reduksjon av plastforbruk, gjenbruk og ombruk av klær og kompostering, bidrar til å redusere den totale avfallsmengden og til mer resirkulering av avfall nasjonalt sett, som er delmål 12.5. Også delmål 12.8, som omhandler enkeltpersoners tilgang på informasjon om og forståelse av bærekraftig utvikling og levesett, er representert i skolens informasjonsformidling om avfall, energiforbruk, ansvarlig forbruk og besøk til avfalls- og gjenvinningsstasjon. Dette er nært koblet til delmål 13.3, som omhandler å styrke individers kunnskap og bevisstgjøring om klimaendringer, og Hagaløkka skoles arbeid bidrar dermed også direkte til å bygge opp under bærekraftsmål 13.

I tillegg har Hagaløkka skole en kjøkkenhage der egendyrkede grønnsaker og urter brukes i mat og helsefaget. Dette gir elevene kunnskap om bærekraftig matproduksjon i Norge (delmål 2.4). Skolens bidrag og oppfordring om at barn og unge spiser tilstrekkelig frukt og grønnsaker kan også bidra til å motvirke overvekt blant barn og unge (delmål 2.2). Til slutt rapporterer skolen også at noen lærere kjører sammen til skolen når det er mulig, og skolen bruker miljøvennlig transport når de drar på tur. Dette bidrar til å redusere lokalsamfunnets negative påvirkning på miljø, spesielt med hensyn til luftkvalitet (delmål 11.6).

3.4 Eksempel - Farsund u.skole

Farsund ungdomsskole har i løpet av skoleåret 2019/2020 jobbet systematisk med temaene avfall og matsvinn. Arbeidet og tiltak har gjennom hele året vært forankret i skolens lærerplaner. De har blant annet etablert en fast årlig prosjektuke: Havmonsteret. Gjennom prosjektet fritas elevene fra «vanlig timeplan» og jobber med temaer innenfor plast, hav, miljø, resirkulering og menneskets påvirkning av havet. Målet er blant annet å øke elevenes tilhørighet til lokalmiljøet ved å sette søkelys på ett av deres viktigste økosystem som kystkommune, nemlig havet.

Miljørådet ved skolen har skrevet kronikk i lokalavisen for å engasjere flere i plastproblematikken, holdt presentasjon om avfall og kildesortering for kommuneansatte og høsten 2020 samlet de inn fire tonn søppel i kommunen på kun fire dager. Som om ikke

dette var tilstrekkelig, så har de også adoptert et naturområde hvor skolen blant annet har ansvar for å kartlegge det biologiske mangfoldet. Avfallsrydding av marin plast blir også viktig for i dette arbeidet. Dette arbeidet gjenspeiler delmål 15.5: beskytte biologisk mangfold og verne truede arter. I undervisningen bruker skolen naturen som lokalområdene byr på i mange ulike sammenhenger. Farsund ungdomsskole også er et tydelig eksempel på en skole som bidrar til bærekraftsmål 4.7 gjennom utdanning på området bærekraftig utvikling og livstil.

4. VEIEN VIDERE

Vi har de siste årene sett et fremvoksende og enormt klimaengasjement blant barn og unge. Høsten 2020 kom det flere rapporter som dokumenterer at barn og unge er bekymret for fremtiden og føler at deres klimaengasjement ikke blir tatt på alvor. Ifølge Barnas Klimarapport (Miljøagentene, 2020) er 7 av 10 bekymret for klimaendringer og 1 av 10 har opplevd å bli mobbet av voksne for sitt klimaengasjement.

I Unicef rapporten (2020) "World of Influence: Understanding what shapes child well-being in rich countries" kommer det frem at Norge ligger på bunn når det gjelder hvor mye medvirkning barn og unge opplever å ha på skolen. I rapporten svarer norske barn at de får være med å bestemme hjemme (65%), men kun 41 % opplever å få medvirke på skolen.

Dette viser viktigheten av å få på plass gode løsninger for å involvere barn og unge. En slik løsning kan være å etablere et miljøråd (første Grønt Flagg kriterium) hvor elevene får medbestemme og blir involvert i aktive og praktiske tiltak som bidrar til å fremme bærekraftig utvikling på sin skole.

En rekke store og små kommuner over hele landet har fattet politiske vedtak om at alle skolene og barnehagene i kommunen skal Grønt Flagg sertifiseres. Gjennom slike vedtak sikrer kommunene at skolene etablerer miljøråd og følger et veletablert rammeverk som både forankrer og sikrer kontinuitet i skolene og barnehagens bærekraftsarbeid. Som denne rapporten viser, bidrar dette til arbeidet for å nå å flere av FNs bærekraftsmål.

REFERANSER

Bergan, V og Bjørndal, K.E.W (2019) Bærekraft i praksis i barnehagen, Universitetsforlaget 2019.

Björnström, E., B (2020, 27. April). Om ikke læreren kjenner dyr og planter, hvem skal da fortelle barnehagebarna om naturen? Forskning.no. Hentet fra: <https://forskning.no/barn-og-ungdom-biologisk-mangfold-partner/om-ikke-laereren-kjenner-dyr-og-planter-hvem-skal-da-fortelle-barnehagebarna-om-naturen/1672085>

Council of the European Union. (2020). Climate change: what is the EU doing. Hentet fra: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/climate-change/#>

Eco-Schools, Foundation for Environmental Education (2019). Changing together, Eco-Schools:1994-2019: <https://www.ecoschools.global/changing-together-ecoschools-19942019>

European Commission (u.å.). 2050 long-term strategy. Hentet fra: https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2050_en

FN-Sambandet (2020). FNs bærekraftsmål. Hentet fra: <https://www.fn.no/content/download/38857/939841>

IPBES (2019). The global assessment report on biodiversity and ecosystem services: Summary for policymakers. Hentet fra: https://www.ipbes.net/sites/default/files/2020-02/ipbes_global_assessment_report_summary_for_policymakers_en.pdf

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2019). Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. Hentes fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/cc2c53c65af24b8ea560c0156d885703/nasjonale-forventninger-2019-bm.pdf>

Miljøagentene (2020): Barnas Klimarapport, Barnas Klimaopprør- pandemien viser at vi kan, sjette klimarapport fra norske barn 2019/2020. Hentes fra: <https://miljoagentene.no/getfile.php/1346604-1607006317/Bilder/Barnas%20Klimapanel/Barnas%20klimarapport%20-%20Barnas%20Klimapanel%202020.pdf>

Naturvernforbundet (2019). Internasjonal naturvernpolitikk. Hentet fra: <https://naturvernforbundet.no/natur/internasjonal-naturvernpolitikk/>

Norlandsforskning (2020). Strekk i laget: En kartlegging av hvordan FNs bærekraftsmål implementeres i regional og kommunal planlegging. Hentes fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/kartlegging-av-hvordan-fns-barekraftsmal-implementeres-i-regional-og-kommunal-planlegging/id2721735/>

Norwegian Ministry of Finance & Norwegian Ministry of Foreign Affairs. (2019). One year closer 2019: Norway's progress towards the implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/ud/vedlegg/utvikling/2030agenda_rapport2019.pdf

UDIR (2021). Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen. Hentes fra: www.udir.no/lk20/overordnet-del/?lang=nob

UNSD (2020). United Nations Statistics Division: Global indicator framework for the Sustainable Development Goals and targets of the 2030 Agenda for Sustainable Development. (A/RES/71/313). Hentet fra: <https://unstats.un.org/sdgs/indicators/indicators-list/>

UNICEF (2020). World of influence: Understanding what shapes a child well-being in rich countries. Hentet fra: <https://www.unicef.no/nyheter/oppvekst/norge-blant-beste-land-vaere-barn>